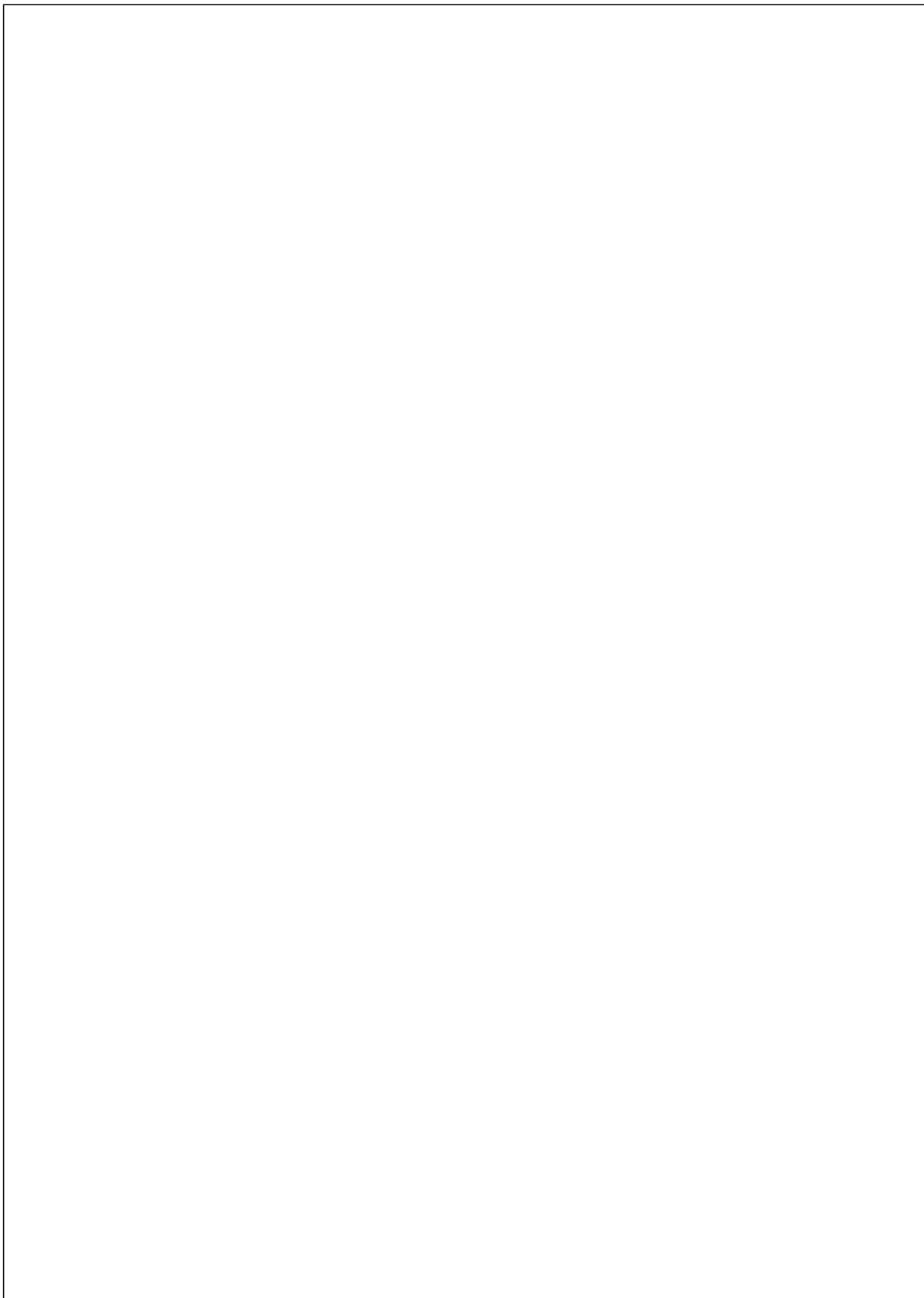

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/204639,Zakonczenie-LIX-Marszu-Szlakiem-Pierwszej-Kompanii-Kadrowej.html>

28.02.2026, 01:09

[Następny](#)

[Powrót](#)

Zakończenie LIX Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej

W dniach 6-12 sierpnia 2024 roku uczestnicy LIX Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej pokonali trasę z Krakowa do Kielc.

12.08.2024

12 sierpnia uczestnicy LIX Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej wkroczyli do Kielc, tym samym kończąc kolejną edycję Marszu upamiętniającą początek walki o niepodległość Polski. W przemarszu Kadrówki przez Kielce uczestniczyli Adam Stefan Lewandowski, zastępca dyrektora Biura Prezesa IPN oraz Jan Józef Kasprzyk, doradca prezesa IPN. Kielecką Delegaturę reprezentował naczelnik dr Robert Piwko.

Uroczyste zakończenie Marszu odbyło się na Kieleckim Placu Wolności. Jan Józef Kasprzyk podczas przemówienia zaznaczył:

Kadrówka wówczas pełniła rolę polityczną, militarną, ale przede wszystkim moralną. Miała rozbudzić polskie sumienie. Miała w serca Polaków przelać wiarę w to, że rzeczy niemożliwe mogą stać się możliwe i realne. I tak istotnie było. Kiedy oddziały legionowe wkraczały do Kielc, które stały się pierwszą stolicą odradzającej się Polski, to tu, niedaleko na ulicy Mickiewicza, przed punktem werbunkowym do Legionów, ustawiły się tłumy młodych ludzi, którzy już zostali tą wiarą w odzyskanie niepodległości зараżeni przez strzelców, przez Józefa Piłsudskiego.

Delegacja Instytutu Pamięci Narodowej uhonorowała Józefa Piłsudskiego, składając wieniec pod jego pomnikiem, zamykając tym samym obchody Marszu.

Podczas uroczystości IPN [zaprezentował nową wystawę pt. „Pierwsza Kompania Kadrowa”](#).

Ekspozycja opowiada o działaniach Pierwszej Kompanii Kadrowej, zaczynając od jej organizacji w krakowskich Oleandrach. Opisuje trasę przemarszu Kadrówki, wraz z jej wkroczeniem 12 sierpnia 1914 r. do Kielc. Przybliży również ważne dla tej historii, choć szerzej nieznane postaci Władysława Prażmowskiego „Beliny” i Kazimierza Piątka „Herwina”. Część wystawy poświęcona została marszom szlakiem kadrówki, które już od 1924 r. stanowiły ważną część w upamiętnianiu czynu zbrojnego Pierwszej Kompanii Kadrowej.

Wystawa została opracowana w Referacie Edukacji Narodowej Delegatury IPN w Kielcach. Jej autorem jest Jakub Mularczyk, we współpracy z Iloną Religą-Golą.

3 sierpnia 1914 roku w Krakowie została utworzona Pierwsza Kompania Kadrowa. Celem tej formacji wojskowej było rozpoczęcie walki zbrojnej przeciwko zaborcom rosyjskim. Działania Pierwszej Kompanii Kadrowej były zarazem częścią szerszego planu Józefa Piłsudskiego i jego zwolenników, który ostatecznie doprowadził do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918

roku.

Tło Historyczne

W Galicji pod okiem i ze wsparciem Austriaków rozwijał się ruch strzelecki, w ramach którego przygotowywano przyszłe kadry dla polskich formacji wojskowych na wypadek wojny z Rosją. Ówczesny komendant Józef Piłsudski chciał pod osłoną państw centralnych wznieść insurekcję antyrosyjską. Dywersja na tyłach armii rosyjskiej byłaby również na rękę Austriakom.

Plan działań strzelców na wypadek wojny opracowano już w 1912 roku. Na teren Królestwa miały wkroczyć niezbyt liczne oddziały kadrowe, wokół których organizowałaby się armia powstańcza. Tam rozbudowane oddziały miały ruszyć w kierunku Kielc. Zagłębie Dąbrowskie stało się jednak pierwszym celem akcji wojsk niemieckich, stąd w ostatniej chwili zdecydowano się na bezpośrednie uderzenie w kierunku Kielc.

Wybuch I wojny światowej w 1914 roku stworzył wyjątkową szansę dla polskich ruchów niepodległościowych, które dostrzegły możliwość wykorzystania konfliktu między zaborcami do walki o własne państwo. Piłsudski widział w tej sytuacji okazję do zbrojnego wystąpienia przeciwko Rosji.

Formowanie Kompanii

Pierwsza Kompania Kadrowa została utworzona na bazie strzeleckich organizacji paramilitarnych, takich jak Związek Strzelecki i Strzelec. Były to organizacje, które od lat przygotowywały młodych Polaków do walki zbrojnej poprzez treningi wojskowe i działalność konspiracyjną. Dowódcą Kompanii został mianowany Tadeusz Kasprzycki, a Józef Piłsudski pełnił funkcję Komendanta Głównego.

Była to pierwsza regularna polska formacja wojskowa od czasów Powstania Styczniowego:

Odtąd nie ma ani Strzelców, ani Drużyniaków. Wszyscy, co tu jesteście zebrani, jesteście żołnierzami polskimi. Znoszę wszelkie odznaki specjalnych grup. Jedynym waszym znakiem jest odtąd orzeł biały. (...) Żołnierze!... Spotkał was ten zaszczyt niezmierny, że pierwsi pójdziecie do Królestwa i przestąpicie granicę rosyjskiego zaboru, jako czołowa kolumna wojska polskiego idącego walczyć za oswobodzenie ojczyzny. Wszyscy jesteście równi wobec ofiar, jakie ponieść macie – mówił Józef Piłsudski.

Wymarsz i Działania Zbrojne

6 sierpnia 1914 roku Pierwsza Kompania Kadrowa wyruszyła z krakowskich Błoni w kierunku Miechowa, a jej celem było dotarcie do Królestwa Polskiego i wywołanie tam powstania antyrosyjskiego. Kompania liczyła początkowo około 150 strzelców, głównie młodych ochotników. Przekroczenie granicy zaboru rosyjskiego miało symboliczne znaczenie, oznaczało bowiem początek walki o niepodległość Polski.

Pierwsze dni kampanii nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Liczono na masowe poparcie ludności miejscowej, jednak podjęte działania spotkały się z umiarkowanym entuzjazmem. 12 sierpnia strzelcy wkroczyli do opuszczonych przez Rosjan Kielc. Mieszkańcy widzieli w nich formację proniemiecką, stąd też nie doszło do powstania, na które liczył przyszły Naczelnik Państwa.

Inicjatywa Piłsudskiego nie spowodowała znaczącego zamieszania na tyłach przeciwnika i została uznana przez Austriaków za nieudaną. Za pośrednictwem ppłk. Jana Nowaka dowództwo

cesarsko-królewskiej armii przekazało Polakom ultimatum: albo cała formacja zostanie włączona do armii austro-węgierskiej, albo oddział zostanie rozwiązany, a z części strzelców utworzy się podporządkowane dowództwu bliżej nieokreślone grupy dywersyjne.

Znaczenie i dziedzictwo Pierwszej Kompanii

Wprawdzie Pierwsza Kompania Kadrowa nie odniosła natychmiastowych sukcesów militarnych, jej powstanie miało jednak ogromne znaczenie symboliczne i strategiczne. Była ona pierwszą regularną jednostką wojskową od czasu upadku Powstania Styczniowego, która walczyła o niepodległość Polski. Jej działania zapoczątkowały tworzenie Legionów Polskich, które stały się główną siłą zbrojną walczącą o wolność Polski w trakcie I wojny światowej i przyczyniły się do odzyskania niepodległości przez Polskę w listopadzie 1918 roku.

Po zakończeniu wojny wielu żołnierzy Pierwszej Kompanii Kadrowej odegrało kluczowe role w odbudowie niepodległego państwa polskiego. Józef Piłsudski, który był jednym z głównych inicjatorów powstania Kompanii, stał się później Naczelnikiem Państwa i jednym z najważniejszych polityków II Rzeczypospolitej.

Polecamy:

- [Maciej Zakrzewski, Kadrowka rusza w bój](#)
- [Wystawa „Pierwsza Kompania Kadrowa”](#)
- [Publikacja „Generał Roman Szymański. Żołnierz Pierwszej Kompanii Kadrowej, zdobywca Monte Cassino”](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Obchody

Powiązane wiadomości

110. rocznica wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej z krakowskich Oleandrów